

Президія Національної академії наук України

Національний банк запроваджує щоквартальне опитування про банківське фондування¹. Мета опитування – поглибити розуміння динаміки обсягів, структури та вартості зобов'язань й капіталу банків. У II кварталі 2021 року фінансові установи, які брали участь в опитуванні, оптимістично оцінювали динаміку банківського фондування. Банки зазначили, що обсяги залучених коштів зростали, помітніше – коштів від населення. Водночас середня вартість залучень незначно знизилася, особливо депозитів домогосподарств. Респонденти повідомили, що протягом кварталу бізнес-клієнти самі активно нарощували свої вкладення на рахунках. Крім того, низка фінансових установ відзначила, що зростання вкладів пояснювалося їхніми діями з нарощення частки ринку загалом або в окремих сегментах. Частка зобов'язань в іноземній валюті та загальна строковість депозитів зменшувалися. Значні запозичення від інших фінансових установ або кваліфікованих інвесторів здійснила невелика частка банків. Обсяг капіталу банків у цілому не змінився за останні 12 місяців, проте всі респонденти планують нарощувати обсяги капіталу у майбутньому, зокрема за рахунок очікуваних прибутків. Одна з причин – наміри зростати.

Зобов'язання

Банки повідомили, що в цілому обсяги фондування у II кварталі збільшилися. Про це заявили 73% опитаних, у решти – несуттєво зменшилися. Обсяги коштів домогосподарств зросли у 89%, а коштів корпорацій – у 62% респондентів. Обсяги оптового фондування, що включає випуск облігацій, залучення кредитів міжнародних фінансових організацій (МФО) чи материнських банків, довгострокового рефінансування тощо збільшилися лише у 18% фінустанов.

На приплив коштів населення, на думку банків, найзначніше вплинули наміри фінустанов залучати саме цей вид коштів та змінити структуру фондування. Обсяги залучень від бізнесу переважно зростали завдяки збільшенню пропозиції від вкладників.

У III кварталі більшість банків очікує зростання обсягів коштів клієнтів. Частка опитаних, що сподівається на збільшення фондування від домогосподарств, вдвічі більша, ніж тих, що очікували збільшення коштів корпорацій. Однак є банки, що прогнозують зниження фондування: чверть від населення та третина від бізнесу. Обсяги оптового фондування не зміняться.

Лише 38% респондентів планують залучати значні кошти від фінансових установ та кваліфікованих інвесторів у майбутньому (оптове фондування), переважно у найближчі 12 місяців. Здебільшого це кредити від МФО, а також субординований борг та довгострокове рефінансування НБУ. Потребу в таких залученнях банки пояснили намірами узгодити строковість активів і зобов'язань, збільшити обсяг балансу та необхідністю дотримуватися регуляцій.

Дві третини респондентів відзначили, що в цілому за квартал середня вартість фондування несуттєво знизилася, лише 14% заявили, що вона незначно зросла. Банки зазначали про зниження вартості коштів клієнтів: частіше про здешевлення коштів домогосподарств і рідше – коштів бізнесу. Оптове фондування для більшості респондентів не подорожчало, але для 31% все таки незначно зросло у ціні.

У III кварталі вартість залучень у цілому незначно знизиться за рахунок очікуваного здешевлення коштів, залучених від населення. Ціна оптового фондування, на думку більшості опитаних, не зміниться.

Дві третини банків повідомили, що частка фондування в іноземній валюті зменшилася за останні три місяці. Також скоротилася строковість залучених коштів. У III кварталі банки очікують аналогічних змін.

Капітал

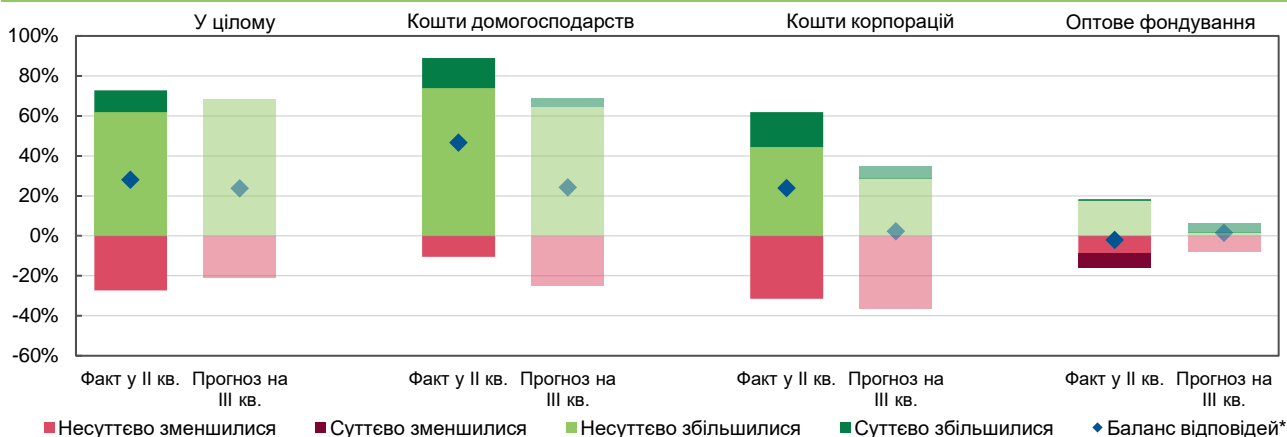
Банки розділилися майже навпіл, оцінюючи зміну обсягів капіталу за останні 12 місяців. У наступні 12 місяців усі опитані фінустанови очікують нарощення обсягу капіталу.

Основними факторами, що впливатимуть на збільшення обсягу капіталу, респонденти називали прибутковість, а окремі фінустанови нарощуватимуть капітал з огляду на стратегічні плани зростання. Найзначніше на зменшення обсягу капіталу, на думку банків, впливатимуть регуляторні вимоги та зміни в економічному середовищі.

Вартість капіталу, за оцінками банків, у середньому не змінилася. У наступні 12 місяців чверть респондентів очікує, що вартість капіталу незначно знизиться, для решти буде незмінною.

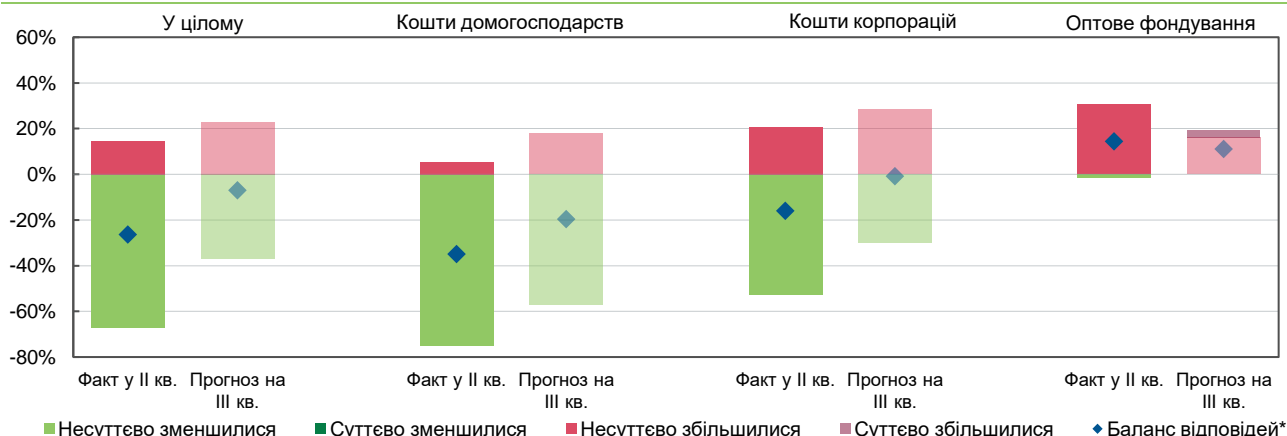
¹ Інформацію про Опитування наведено на стор. 7.

Графік 1. Зміна обсягів фондування банків

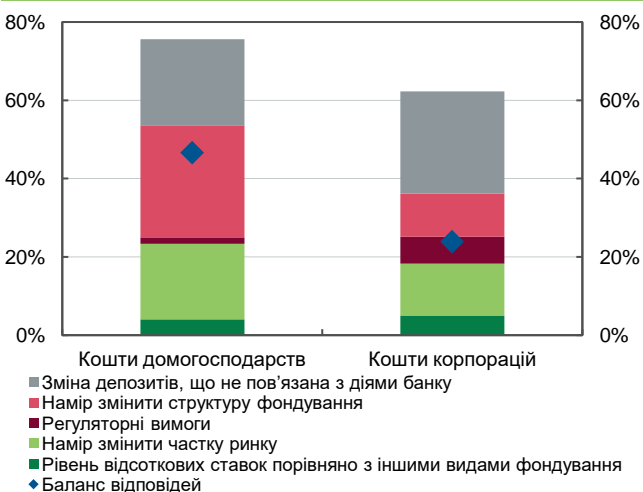
* Позитивний баланс відповідей свідчить про збільшення обсягів фондування. Порядок розрахунку балансу відповідей наведено у [Додатку: Результати опитування](#).

Графік 2. Зміна вартості фондування банків

* Позитивний баланс відповідей свідчить про зростання вартості фондування.

Графік 3. Вплив факторів на зміну обсягу залучених коштів (баланс відповідей*)

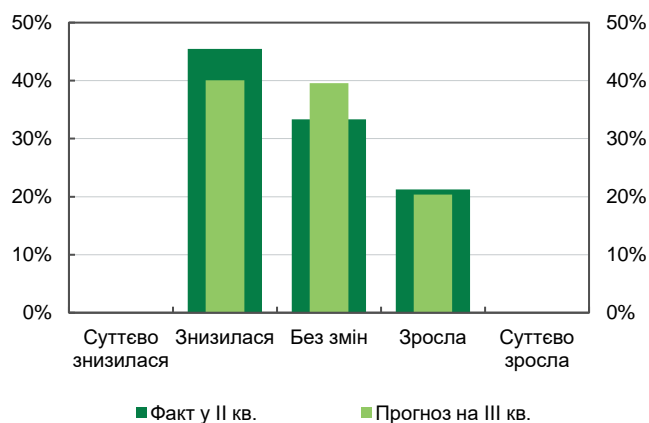
* Позитивний баланс відповідей свідчить про позитивний вплив фактору на зростання обсягів залучених коштів.

Маркер на графіку – баланс відповідей обсягу залучених коштів, стовпчики – вплив факторів на зміну показника (сукупне значення показника може не дорівнювати сумі впливів окремих факторів).

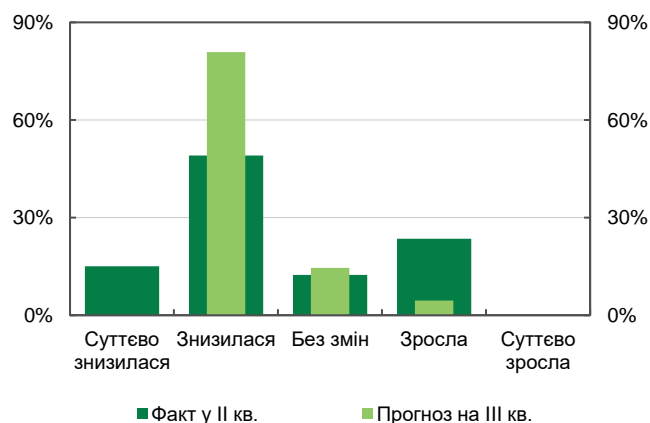
Графік 4. Вплив факторів на зміну обсягу залучення оптового фондування в майбутньому (баланс відповідей*)

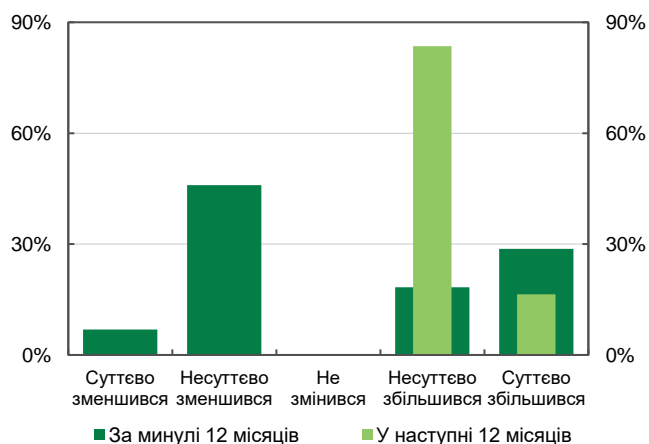
Графік 5. Зміна строковості фондування, залученого банками (розподіл відповідей)

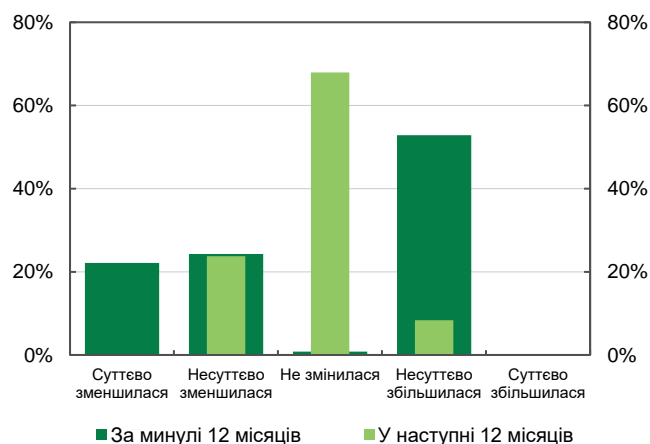
Графік 6. Зміна частки фондування в іноземній валюті (розподіл відповідей)

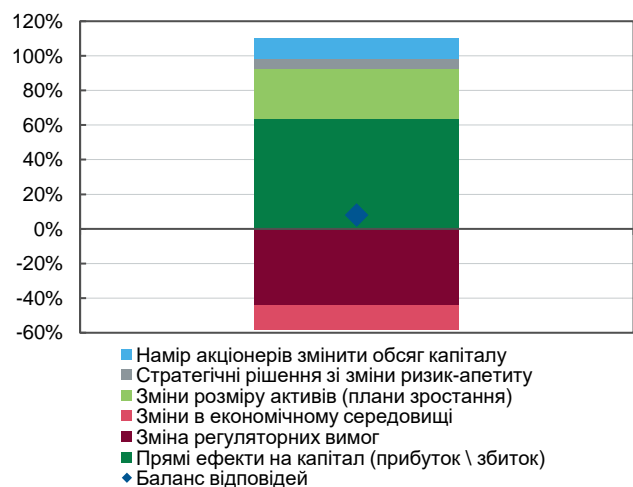
Графік 7. Зміна загального обсягу капіталу банків (розподіл відповідей)

Графік 8. Зміна вартості капіталу банків (розподіл відповідей)

Графік 9. Вплив факторів на зміну обсягу капіталу банків (баланс відповідей*)

* Позитивний баланс відповідей свідчить про позитивний вплив на зміну обсягу капіталу банків.

Маркер на графіку – баланс відповідей зміни обсягу капіталу, стовпчики – вплив факторів на зміну показника (сукупне значення показника може не дорівнювати сумі впливів окремих факторів).

Додаток: Результати опитування

Кожен банк-респондент в особі менеджера з управління пасивами заповнював електронну анкету.

Для запитань із відповідями, упорядкованими за шкалою (наприклад, від “суттєво збільшився” до “суттєво зменшився”), розраховано показник “баланс відповідей”.

Запитання анкети стосуються змін за останні три місяці та очікуваних змін протягом наступного за звітним кварталом. Запитання з розділу “Капітал” стосуються змін протягом попередніх 12 місяців до опитування та наступних 12 місяців.

Для розрахунку агрегованого результату за всіма банками кожній відповіді присвоєно оцінку залежно від відповіді респондента і його ваги в загальній вибірці. Оцінки розміщені на шкалі від -1 до 1 залежно від напряму зміни показника. Відповіді, які свідчать, що показник змінився суттєво, отримують удвічі вищу оцінку, ніж відповіді, що відображають несуттєву зміну. Відповідь

“зріс суттєво” матиме оцінку 1, а відповідь “зріс несуттєво” – оцінку 0.5. Кожну оцінку зважено на вагу відповідного респондента в загальній вибірці залежно від його частки в пасивах або коштах фізичних осіб/суб’єктів господарювання цієї вибірки. Сумарна оцінка за всіма банками становить баланс відповідей, який можна інтерпретувати як різницю між зваженою часткою респондентів, що звітують про “збільшення” певного показника, та зваженою часткою респондентів, що звітують про “зменшення” цього показника. Баланс відповідей може набувати значень у діапазоні від -100% до +100%. Позитивний баланс відповідей свідчить про те, що респонденти в цілому оцінюють/очікують зміну показника (обсягів та вартості фондування/капіталу, строковості запозичень тощо) у бік збільшення/посилення порівняно з попереднім кварталом. Детальнішу інформацію про те, як інтерпретувати баланс відповідей до кожного запитання, наведено в примітках до відповідних графіків.

Таблиця. Результати опитування, %

Баланс відповідей		Зважена частка відповідей респондентів, II квартал 2021 року				
II.21						
1. Як змінилися обсяги фондування протягом кварталу, що закінчився?						
		Суттєво зменшилися	Несуттєво зменшилися	Не змінилися	Несуттєво збільшилися	Суттєво збільшилися
У цілому	28%	0%	27%	0%	62%	11%
Кошти домогосподарств	47%	0%	11%	1%	74%	15%
Кошти корпорацій	24%	0%	31%	7%	44%	17%
Оптове фондування	-2%	7%	9%	66%	18%	1%
2. Як зміняться обсяги фондування в наступному кварталі?						
		Суттєво зменшаться	Несуттєво зменшаться	Не зміняться	Несуттєво збільшаться	Суттєво збільшаться
У цілому	24%	0%	21%	11%	68%	0%
Кошти домогосподарств	24%	0%	25%	6%	64%	4%
Кошти корпорацій	2%	0%	36%	29%	29%	6%
Оптове фондування	1%	0%	8%	86%	2%	5%
3. Як у середньому змінилася вартість фондування протягом кварталу, що закінчився?						
		Суттєво зменшилася	Несуттєво зменшилася	Не змінилася	Несуттєво збільшилася	Суттєво збільшилася
У цілому	-26%	0%	37%	40%	23%	0%
Кошти домогосподарств	-35%	0%	57%	25%	18%	0%
Кошти корпорацій	-16%	0%	30%	42%	28%	0%
Оптове фондування	14%	0%	0%	81%	16%	3%
4. Як зміниться вартість фондування в наступному кварталі?						
		Суттєво зменшиться	Несуттєво зменшиться	Не зміниться	Несуттєво збільшиться	Суттєво збільшиться
У цілому	-7%	0%	37%	40%	23%	0%

Кошти домогосподарств	-20%	0%	57%	25%	18%	0%
Кошти корпорацій	-1%	0%	30%	42%	28%	0%
Оптове фондування	11%	0%	0%	81%	16%	3%

5. Як зазначені фактори вплинули на обсяг залучених коштів домогосподарств протягом кварталу, що закінчився?

	Вплинув суттєво негативно	Вплинув несуттєво негативно	Не вплинув	Вплинув несуттєво позитивно	Вплинув суттєво позитивно
Фактори попиту з боку Банку					
Рівень відсоткових ставок порівняно з іншими видами фондування	4%	0%	39%	18%	39%
Намір змінити частку ринку	19%	0%	0%	66%	30%
Регуляторні вимоги	2%	0%	0%	96%	4%
Намір змінити структуру фондування	29%	0%	0%	43%	57%
Фактори пропозиції з боку вкладників					
Зміна депозитів домогосподарств, що не пов'язана з діями банку	22%	4%	25%	4%	56%

6. Як зазначені фактори вплинули на обсяг залучених коштів корпорацій протягом кварталу, що закінчився?

	Вплинув суттєво негативно	Вплинув несуттєво негативно	Не вплинув	Вплинув несуттєво позитивно	Вплинув суттєво позитивно
Фактори попиту з боку Банку					
Рівень відсоткових ставок порівняно з іншими видами фондування	5%	0%	41%	20%	26%
Намір змінити частку ринку	13%	0%	0%	80%	14%
Регуляторні вимоги	7%	0%	0%	86%	14%
Намір змінити структуру фондування	11%	0%	12%	55%	34%
Фактори пропозиції з боку вкладників					
Зміна депозитів корпорацій, що не пов'язана з діями банку	26%	0%	8%	37%	50%

7. Як змінилася частка фондування в іноземній валюті в кварталі, що закінчився?

	Суттєво знизилася	Знизилася	Без змін	Зросла	Суттєво зросла
-28%	15%	49%	12%	24%	0%

8. Як зміниться частка фондування в іноземній валюті в наступному кварталі?

	Суттєво знизиться	Несуттєво знизиться	Не зміниться	Несуттєво зросте	Суттєво зросте
-38%	0%	81%	15%	5%	0%

9. Як змінилася строковість фондування, залученого в кварталі, що закінчився, порівняно з попереднім?

	Суттєво знизилася	Знизилася	Без змін	Зросла	Суттєво зросла
-12%	0%	45%	33%	21%	0%

10. Як зміниться строковість фондування протягом наступних 12 місяців?

	Суттєво знизиться	Знизиться	Буде без змін	Зросте	Суттєво зросте
-10%	0%	40%	40%	20%	0%

11. Які фактори вплинули на плани залучення оптового фондування у майбутньому?

	Вплинув суттєво негативно	Вплинув несуттєво негативно	Не вплинув	Вплинув несуттєво позитивно	Вплинув суттєво позитивно
Фактори попиту з боку Банку					
Намір збільшити обсяг балансу банку	34%	0%	32%	68%	0%
Намір узгодити строковість активів та зобов'язань	64%	0%	6%	60%	35%
Зміна вартості (% ставки)	17%	0%	9%	47%	44%
Нецінові фактори	24%	0%	52%	48%	0%
Регуляторні вимоги	28%	0%	0%	44%	56%
Фактори пропозиції з боку вкладників					
Заінтересованість інвесторів	23%	0%	0%	54%	46%

12. Як змінився загальний обсяг капіталу протягом останніх 12 місяців?

	Суттєво зменшився	Несуттєво зменшився	Не змінився	Несуттєво збільшився	Суттєво збільшився
	8%	7%	46%	0%	18%
					29%

13. Як зміниться загальний обсяг капіталу в наступні 12 місяців?

	Суттєво зменшиться	Несуттєво зменшиться	Не зміниться	Несуттєво збільшиться	Суттєво збільшиться
	58%	0%	0%	84%	16%

14. Як змінилася вартість капіталу протягом останніх 12 місяців?

	Суттєво зменшилася	Несуттєво зменшилася	Не змінилася	Несуттєво збільшилася	Суттєво збільшилася
	-8%	22%	24%	1%	53%
					0%

15. Як зміниться вартість капіталу в наступні 12 місяців?

	Суттєво зменшиться	Несуттєво зменшиться	Не зміниться	Несуттєво збільшиться	Суттєво збільшиться
	-8%	0%	24%	68%	8%
					0%

16. Які фактори вплинуть на зміну обсягу капіталу в наступні 12 місяців?

	Вплив суттєво негативний	Вплив дещо негативний	Не вплине	Вплив дещо позитивний	Вплив суттєво позитивний
Прямі ефекти на капітал (прибуток/збиток)					
64%	0%	0%	0%	84%	16%
Зміна регуляторних вимог					
-44%	23%	52%	19%	5%	2%
Фактори попиту на капітал з боку Банку					
Зміни в економічному середовищі					
-14%	0%	42%	44%	14%	0%
Стратегічні рішення зі зміни ризик-апетиту					
6%	0%	1%	86%	13%	0%
Зміни розміру активів (плани зростання)					
29%	0%	18%	14%	60%	8%
Фактори пропозиції капіталу з боку інвесторів					
Намір акціонерів змінити обсяг капіталу					
12%	0%	0%	84%	9%	7%

Інформація про опитування

З липня 2021 року Національний банк України запроваджує нове щоквартальне опитування банків про фондування. Основна мета – поглибити розуміння динаміки обсягів, структури та вартості зобов'язань й капіталу банків. Звіт охоплює узагальнені оцінки та очікування респондентів про обсяги, вартість, строковість різних видів зобов'язань та капіталу банку, а також факторів, що впливали на ці показники.

Перший звіт містить оцінки стану банківського фондування в II кварталі та очікувань на III квартал 2021 року. Узагальнені оцінки змін показників капіталу банків зазначено за останні 12 місяців та містять очікування на наступні 12 місяців. Опитування проводилося з 17 червня по 9 липня 2021 року серед менеджерів банків, відповідальних за управління пасивами. Відповіді надали 24 респонденти, їхня частка в загальному обсязі активів банківської системи становить 91%. Результати опитування відображають думку респондентів і не є оцінками чи прогнозами Національного банку України.

Опитування про банківське фондування стосовно очікувань на IV квартал буде опубліковано в жовтні 2021 року.